

LIETUVOS RESPUBLIKOS
OFICIALIOSIOS STATISTIKOS IR VALSTYBĖS DUOMENŲ VALDYSENOS
ĮSTATYMO NR. IX-575 4, 5 IR 6 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Nuo 2023 m. sausio 1 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos oficialiosios statistikos ir valstybės duomenų valdysenos įstatymas, kuris sudarė prielaidas išplėsti valstybės duomenų valdysenos teisinį reguliavimą bei nustatė platesnę Valstybės duomenų agentūros kompetenciją ir funkcijas, susijusias su valstybės duomenų valdymu, tvarkymu ir naudojimu.

Platesnių galių Valstybės duomenų agentūrai suteikimas labai apsunkino valstybės duomenų teikėjų administracinę naštą, nes dažnai renkami duomenys dubliuojasi. Dažnai nustatomi neadekvatūs duomenų teikimo terminai, kurie yra nesuderinti su valstybės institucijoms teikiamų duomenų terminais. Praktikoje dažnai verslo subjektai pateikia statistikai netikslius duomenis, nes buhalterinėje apskaitoje šie duomenys kaupiami daug vėliau nei prašo agentūra. Todėl duomenys dažnai yra netikslūs.

Nors ES lygyje direktyvose ir reglamentuose yra reguliuojamas duomenų teikimas, bet Valstybės duomenų agentūra direktoriaus įsakymu nustato ženkliai platesnį bei didesnį duomenų rinkimą nei numato ES reglamentai. 2021 m. balandžio 28 d. Europos parlamento ir tarybos reglamente ES 2021/690 skatinama stiprinti partnerystės su viešojo ir privačiojo sektorių duomenų turėtojais ir technologijų sektoriaus atstovais, siekiant sudaryti palankesnes sąlygas naudotis duomenimis statistikos reikmėms, integruoti įvairių šaltinių duomenis ir taikyti naujausias technologijas.

Mažinti statistinės atskaitomybės naštą rekomendavo ir Valstybės kontrolė (VK) atlikdama auditą „Oficialiosios statistikos organizavimas“. VK auditorių išvada labai aiški: „oficialiąją statistiką tvarkančios įstaigos turi ieškoti būdų mažinti statistinės atskaitomybės naštą respondentams, dalijantis duomenimis, išbandant naujus šaltinius, nuolat stebėti ir atsiskaityti už sukeltą statistinės atskaitomybės naštą“.

Skaitmeniniame amžiuje daugelis institucijų jau aprūpintos įvairiosiomis IT naujovėmis, tačiau valstybės funkcijas vykdančios institucijos vis dar nepakankamai tarpusavyje keičiasi informacija, kurią pateikia juridiniai vienetai, todėl pastarieji kone tuos pačius duomenis turi visoms institucijoms teikti atskirai. Jei dalies duomenų teikimas būtų standartizuotas, jei viena institucija juos

galėtų gauti tiesiai iš kitos institucijos, nuo įmonių būtų galima „nuimti“ nemažą dalį besidubliuojančių deklaracijų ir ataskaitų,

Projekto tikslas - palengvinti juridinių vienetų administracinę naštą ir paskatinti Valstybės duomenų agentūrą naudoti valstybės funkcijas vykdančių institucijų sukauptus duomenis. Valstybės duomenų agentūra, valdydama ir tvarkydama valstybės duomenis turėtų naudotis kitų valstybės funkcijas vykdančių institucijų sukauptais duomenimis ir informacija ir neturi teisės prašyti pakartotinai teikti duomenis, kurių juridiniai vienetai nekaupia pagal kitus teisės aktus.

Uždaviniai:

1. Papildyti Valstybės duomenų valdyseną nedubliavimo principu;
2. Įstatyme įtvirtinti nuostatą, kad Valstybės duomenų agentūra turi teisę prašyti tik tų duomenų, kurių negalima gauti iš kitų valstybės funkcijas vykdančių institucijų;
3. Patikslinti Valstybės duomenų agentūros vadovo funkcijas nurodant, kad vadovas gali nustatyti statistinių duomenų teikimo Valstybės duomenų agentūrai tvarką ir terminus tik tų duomenų, kurių negalima gauti iš kitų valstybės funkcijas vykdančių institucijų.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektas parengtas Lietuvos Respublikos Seimo Liberalų frakcijos narių Andriaus Bagdono, Romualdo Vaitkaus, Simono Gentvilo, Ričardo Juškos, Eugenijaus Gentvilo, Armino Lydekos, Viktoro Pranckiečio, Editos Rudelienės, Juozo Baublio, Virgilijaus Aleknos, Raimundo Lopatos ir Viktorijos Čmilytės - Nielsen iniciatyva.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymų projektuose aptarti teisiniai klausimai

Nuo 2023 m. sausio 1 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos oficialiosios statistikos ir valstybės duomenų valdysenos įstatymas, kuris suteikė daug teisių Valstybės duomenų agentūrai. Pagal šiuo metu galiojančius teisės aktus ši agentūra vadovo įsakymu nustato duomenis ir terminus, kurie dažnu atveju nesutampa su valstybės funkcijas vykdančių institucijų nustatytais terminais. Siekiant nedubliavimo principo šiuo projektu siekiama paskatinti naudotis kitų institucijų esamais duomenimis.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projektą siūlomo papildyti įsigaliojo Lietuvos Respublikos oficialiosios statistikos ir valstybės duomenų valdysenos įstatymą duomenų ir prašomos informacijos nedubliavimo principu.

Tikime, kad priėmus šio įstatymo pataisas bus lengvesnė buhalterinė atskaitomybė, finansinės ir statistinės ataskaitos bus kokybiškesnės ir duomenys bus tikslesni. Priėmus šio įstatymo pataisas bus įgyvendinta Valstybės duomenų agentūros prioritetinis tikslas- Statistinės atskaitomybės naštos mažinimas.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Tikime šio projekto tik teigiamomis pasekmėmis, nes tai palengvins tvarkyti buhalterinę apskaitą, statistinės ataskaitos bus daug tikslesnės, nebus dubliavimo. Teigiamas poveikis nurodytas šio aiškinamojo rašto 4 punkte. Priėmus Įstatymo projektą, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priėmus įstatymus, neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai nenumatoma.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Verslas iki šiol priverstas skirti daug laiko ir į visas valstybės funkcijas vykdančias institucijas siuntinėti dažnai tuos pačius duomenis – vien dėl to, kad vienos institucijos nepasiima pateiktų duomenų iš kitų institucijų, nepriima sprendimų dėl duomenų rinkimo formos pakeitimų ir pan. Verslas itin vertina savo laiką. Šio įstatymo projektas ypač palengvins verslo subjektų administracinę naštą.

8. Ar įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas atitinka strateginio lygmens planavimo dokumentus.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus Įstatymo projektą kitų įstatymų keisti nereikės.

10. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o Įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

11. Ar įstatymų projektai atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas neprieštaruja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijai bei Europos Sąjungos teisės aktams.

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus Įstatymo projektą pakeisti ar priimti naujų teisės aktų nereikės.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Priėmus Įstatymo projektą papildomų lėšų nereikės.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados
Nėra.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia įstatymų projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno Eurovoc terminus, temas bei sritis

„Valstybės duomenys“, „Valstybės duomenų valdysena“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai
Nėra.

Seimo narys

Andrius Bagdonas